

III. A SZAKKÉPZÉS ÉS FELNŐTTKÉPZÉS ÚJ RENDSZERE A SZAKKÉPZÉS 4.0

avagy

Milyen szakképzésnek és felnőttképzésnek kell működnie 2030-ban?

VÍZIÓ

Minden munkavállaló-képes korú magyar állampolgár számára biztosítani legalább egy, a gazdaság igényein alapuló, a munkaerőpiacon elhelyezkedést biztosító, modern szaktudást nyújtó szakképzést.

MISSZIÓ

A magyar emberek személyes boldogulása, jövője, a magyar gazdaság folyamatos fejlődése és munkaerő-utánpótlásának fenntartása érdekében, biztosítani a szakmai és kulcskompetenciák fejlesztésén alapuló modern szaktudást a „Szakképzés 4.0” modernizációs program által a magyar állampolgárok számára a Kárpát-medencében.

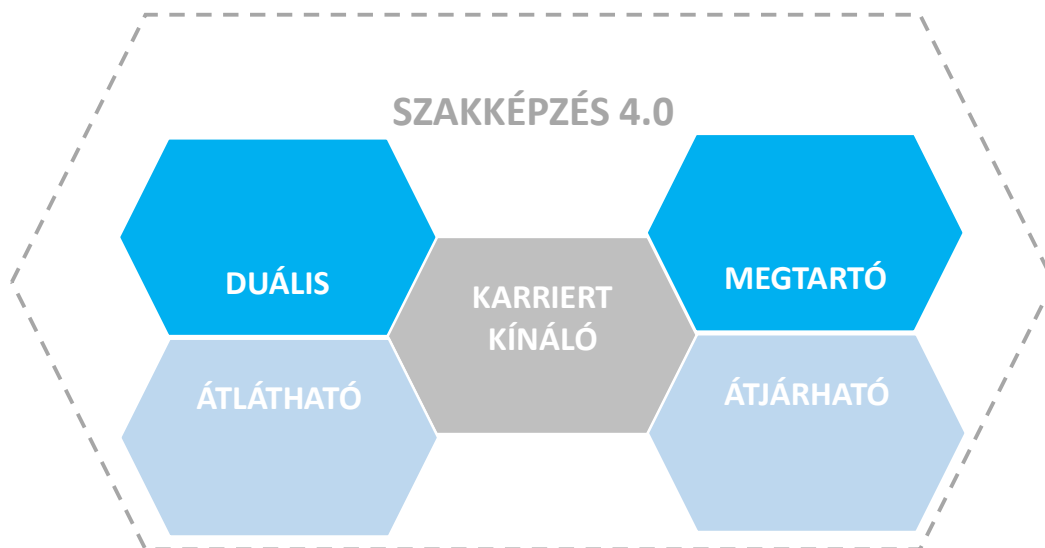

III.1 A szakképzési rendszer fejlesztésének nemzetpolitikai céljai

Milyen szakképzésnek és felnőttképzésnek kell működnie 2030-ban?

- Ami hozzájárul ahhoz, hogy Magyarország Európa egyik legélhetőbb országa legyen 2030-ra.
- Aminek segítségével javul az ország versenyképessége, ami hozzájárul a fenntartható növekedéshez.
- Ami hozzájárul ahhoz, hogy további, minőségi munkahelyek jöjjenek létre.
- Ami növeli a magyarországi vállalkozások hatékonyságát, erősíti azokat.
- Ami ösztönzi a magyar vállalkozásokat a kutatás-fejlesztési tevékenység és a vállalati innováció támogatására, valamint, hogy nemzetközi termelési láncokba bekapcsolódjanak, minél magasabb szinten.
- Amire a magyar emberek, mint lehetőségre tekintenek, ami hozzásegíti őket ahhoz, hogy szakmailag ki tudjanak teljesedni és a megszerzett tudásuk alapján biztos megélhetést tudjanak teremteni maguknak és családjuknak.

A szakképzés rendszerének megújítása során meghatározott alapkövetelmények.

27. ábra: A SZAKKÉPZÉS 4.0 alapértékei

III.2 A szakmai képzés fejlesztésének három pillére

A szakmai képzés presztízsének, minőségének és eredményességének fejlesztéséhez sok egymással összefüggő beavatkozásra van szükség. A rendszer átalakításának tervezése során azt a három területet kell kiemelni, ami a legnagyobb mértékben hozzájárul az érdemi változáshoz.

1. A vonzó környezet

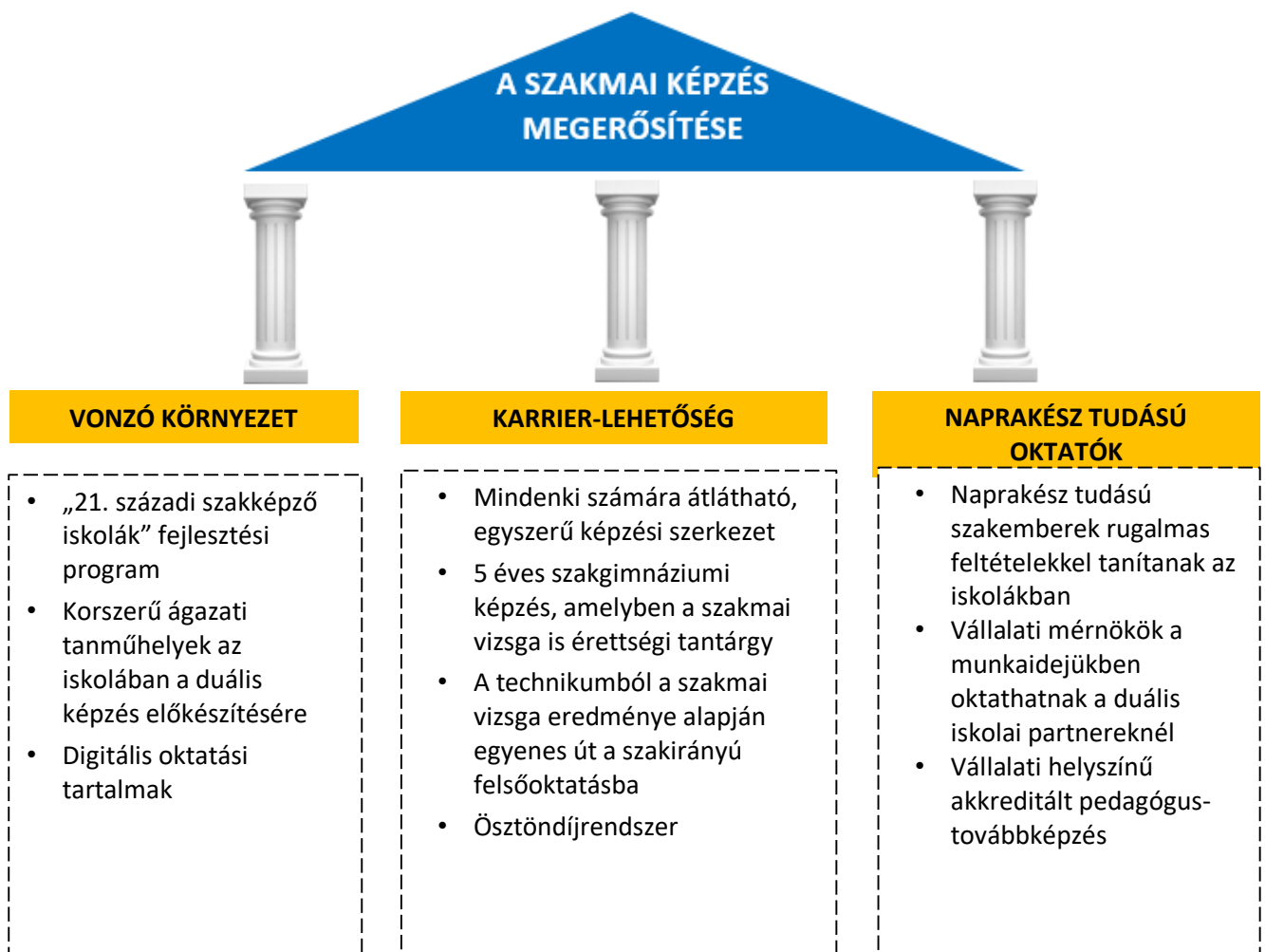
Olyan minőségű épületeket, oktatótermeket, tanműhelyeket, sport- és szabadidős tereket kell kialakítani, amely **valós, vonzó alternatívát** jelent a pályaválasztás előtt álló fiatalok és szüleik számára.

2. A karrier lehetősége

A fiatalok és a felnőttek számára is rugalmas, kiszámítható karrier lehetőségét kell megalapozni a szakmai képzéssel. A technikum befejezésekor a diákoknak versenyképes végzettséget, a gazdaság által elvárt tudást kell kapniuk, ami **biztos egzisztenciát és magas jövedelmet** nyújt. A technikus szakmai vizsgát követően a diákok a **szakmai vizsgájuk eredményétől függően jelentős többlet pontszámot kapnak, ami alapján egyenes út vezet a szakirányú felsőoktatásba.**

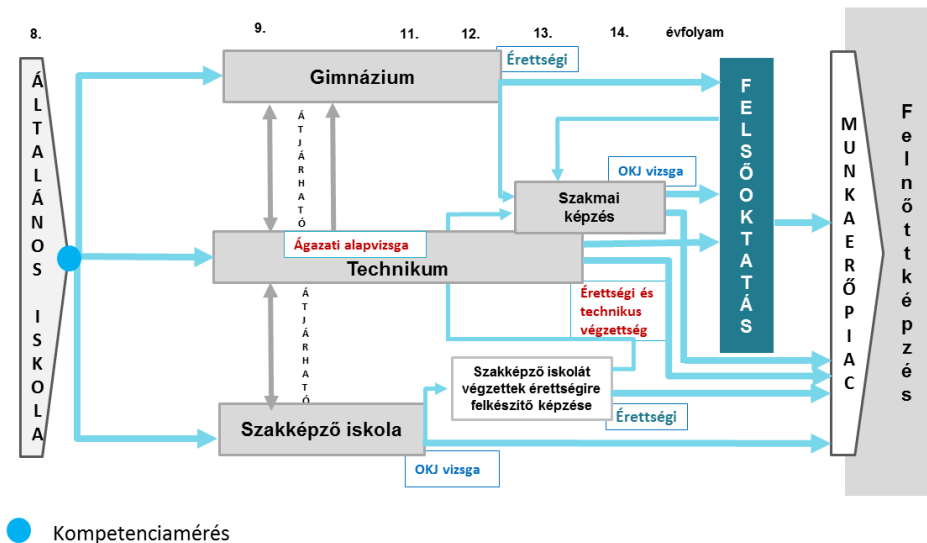
3. Naprakész tudású oktatók

Nem lehet minőségi képzési rendszert működtetni elkötelezett, felkészült pedagógusok nélkül. A szakmai képzésben kiemelt jelentősége van annak, hogy az elméleti és gyakorlati szakmai oktatók tudása naprakész legyen, képesek legyenek követni az ágazat technológiájának fejlődését.

III.3 Új szakképzési struktúra, a szakképzés új rendszere

A/ A megújuló szakmai képzés struktúraváltozása azokra a kiemelt problémákra ad választ, amelyek a jelenleg működő rendszerben jelen vannak.

28. ábra: A szakképzés új alaprendszere
Forrás: saját szerkesztés

Az új struktúra alapelve szerint az iskolarendszer feladata, hogy széles ágazati szakmai alaptudást és a foglalkoztatók által elvárt kompetenciákat adjon. Ezzel az ágazati alaptudással lehet a duális gyakorlati képzésben hatékonyan elsajátítani a speciális szakmai ismereteket. Az iskolából kikerülő szakemberek ezzel a biztos szakmai alaptudással és a tanulás képességével lesznek képesek a felnőttképzés és a vállalati továbbképzés rendszerében megújítani a tudásukat szakmai karrierjük során.

Az új iskolai rendszerű szakmai képzésben két iskolatípus van:

- **Technikum**

A gazdaság visszajelzése alapján a szakgimnázium helyett a **technikum** elnevezés kerül bevezetésre, amely egyértelműbb, sokak számára a minőségi szakmai képzést jelképezi napjainkban is, így hívó szó lehet a szülők, diákok számára. Nevében jelzi a végzettséget, mivel itt a végzettek technikusok lesznek. A képzés egységes szervezése, dualitása és felsőoktatáshoz erősebb kapcsolása indokoltá teszi a változtatást.

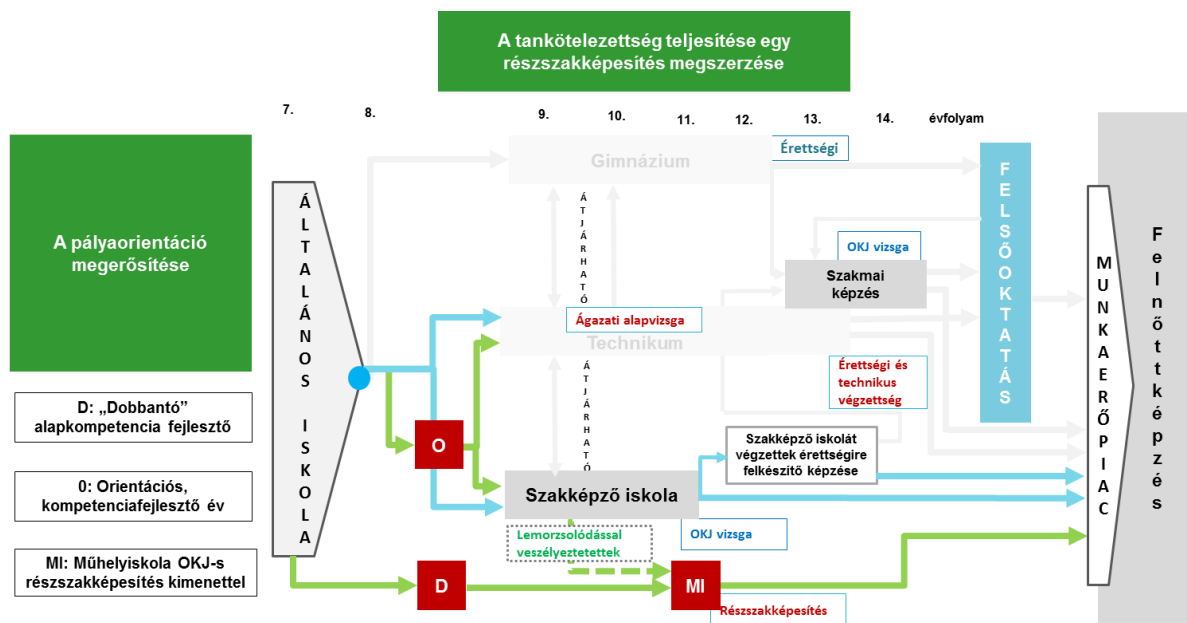
A technikusképzés 5 éves. Az első két év ágazati ismereteket adó képzése után a második ciklusban duális képzés folyik. A képzés időszakában a tanulószerveződés átalakul munkaszerveződéssé, amely a képzés alatt jövedelemhez juttatja a tanulót. A négy kötelező közismereti tárgyból tesznek érettségit a diákok, a technikus szakképzés szakmai vizsgája lesz egyben az ötödik érettségi tárgy. Így 13. év végi sikeres vizsga után két végzettséget igazoló bizonyítványt kap. Kézhez kapja az érettségi bizonyítványát, és a technikus végzettségét igazoló oklevelét. A technikumban megszerzett tudás megteremti a lehetőségét, hogy a jó eredménnyel végzettek a szakmai vizsgájuk eredményének figyelembevételével továbbtanulhassanak felsőoktatásban azonos ágazaton belül.

- **Szakképző iskola**

Az elmúlt időszak egyértelművé tette, hogy a szakközépiskola elnevezés a diákok, szülők, foglalkoztatók számára nem volt értelmezhető, az iskolatípus elnevezése a következőkben szakképző iskola. **A szakképző iskola 3 éves.** Az első év ágazati ismereteket adó képzés, az azt követő két évben duális képzés folyik, elsősorban munkaszerveződés keretén belül. A végzés után itt is nyitott a lehetőség az érettség vagy akár a technikus végzettség megszerzésére.

Mivel a szakképző iskolában és a technikumban is ágazati alapképzés történik a képzés első szakaszában, a 9. évfolyam végén van átjárhatóság a két iskolatípus között különböző vizsga nélkül. Az ágazati alapképzés ágazati alapvizsgával zárul. Az ágazati alapvizsga alkalmas egyszerű munkakörök betöltésére. A szakmai képzés lehetőséget biztosít a csak érettségizett, gimnáziumot végzettek, valamint az egyetemi tanulmányaikat feladó fiatalok részére. Erre szolgál a technikum 2 éves képzése.

B/ A szakmai képzés alaprendszere speciális funkciókkal egészül ki. Ezek a funkciók elsősorban a kompetenciahiányok csökkentését és végzettség nélküli iskolaelhagyás mérséklését célozzák.

29. ábra: A szakképzés új rendszerének speciális funkciói
 Forrás: saját szerkesztés

Orientációs év, kompetencia-fejlesztő év lehetőségének a bevezetése, azoknak a fiataloknak, akik bizonytalanok a pályaválasztásban, vagy az általános iskolát kompetenciahiánnyal fejezik be. Feladata nem az általános iskolai tananyagok ismétlése, hanem kompetenciák felmérésére alapozott fejlesztés. A szakképző iskolába való belépésnek feltétele, hogy rendelkezzen a tanuló azokkal az alapkompétenciákkal, melyek alapvetően szükségesek a szakma elsajátításához.

A **Dobbantó program** keretében szervezett alapkompétencia-fejlesztő év célja, hogy a magatartási és tanulási zavarokkal küzdő, az iskolai rendszerű oktatásban lemaradó, vagy a rendszerből már kisodródott 15–25 éves fiatalok számára a szakiskolai képzés bázisán az oktatás vagy a munka világába visszavezető, a sikeres egyéni életút megtalálásához eljuttató lehetőséget biztosítson.

A **Műhelyiskolában** azok a fiatalok tudnak részsakképesítést szerezni, akik lemorzsolódnának, és végzettség nélkül lépnének ki a szakképzésből, vagy a Dobbantó programban alapfokú képesítést szereztek, de nem tudnak a klasszikus iskolai környezetben tanulni. A műhelyiskola az alacsony hatékonysággal működő szakképzési HÍD- programot váltja fel. A műhelyiskolában a szakma tanulása a gyakorlati képzés helyszínén történik. A műhelyiskolában a tanulónak a végzettség megszerzése nem tanévhez kötött, de legalább fél évig tart. Nincsenek közismereti tantárgyak. Minden ismeret a részsakképesítéshez kötődik, amelyet a tanuló a mesterétől sajátít el. A pedagógus mentorként támogatja az oktatást.

III.4 A duális képzés megerősítése az új képzési rendszerben

Az új képzési rendszerben, a technikumban és a szakképző iskolában is meghatározó a duális képzés. Ezt megerősíti a tanulószertődést felváltó tanulói munkaszerződés is, ami vállalkozások és diákok szempontjából is fontos, pozitív változás.

A jelenlegi és az új struktúra közötti különbség.

Mindkét iskolatípusban fontos változás:

- A duális képzésben munkaszerződés van.
- Aki önhibáján kívül nem tud részt venni duális képzésben, az szakképzési ösztöndíjat kap.
- Míg a jelenlegi rendszerben van diák, aki sem ösztöndíjat, sem tanulószertődést nem kap, van, aki mindkettőt, addig az új rendszerben ösztöndíj vagy munkaszerződés van.

Szakközépiskola

Juttatás Ki fizeti?	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	HIÁNYSZAKMA-ÖSZTÖNDÍJ ÁLLAM	HIÁNYSZAKMA-ÖSZTÖNDÍJ ÁLLAM
Juttatás Ki fizeti?					TANULÓSZERTÖDÉS VÁLLALAT	TANULÓSZERTÖDÉS VÁLLALAT
	9	10	11	12	13	14

4+1 éves szakközépiskola

2 éves szakmai képzés gimnázium után

Technikum

Juttatás Ki fizeti?	APÁCZAI ÖSZTÖNDÍJ ÁLLAM	APÁCZAI ÖSZTÖNDÍJ ÁLLAM	APÁCZAI ÖSZTÖNDÍJ ÁLLAM	APÁCZAI ÖSZTÖNDÍJ ÁLLAM	APÁCZAI ÖSZTÖNDÍJ ÁLLAM	APÁCZAI ÖSZTÖNDÍJ ÁLLAM
Juttatás Ki fizeti?			SZAKKÉPZÉSI ÖSZTÖNDÍJ ÁLLAM	SZAKKÉPZÉSI ÖSZTÖNDÍJ ÁLLAM	SZAKKÉPZÉSI ÖSZTÖNDÍJ ÁLLAM	SZAKKÉPZÉSI ÖSZTÖNDÍJ ÁLLAM
Juttatás Ki fizeti?			MUNKASZERTÖDÉS VÁLLALAT	MUNKASZERTÖDÉS VÁLLALAT	MUNKASZERTÖDÉS VÁLLALAT	MUNKASZERTÖDÉS VÁLLALAT
	9	10	11	12	13	14

5 éves technikum

2 éves szakmai képzés gimnázium után

- Az új rendszerben a tehetséges fiatalok 9. évfolyamtól kaphatnak ösztöndíjat.

Szakközépiskola

Juttatás Ki fizeti?	HIÁNYSZAKMA- ÖSZTÖNDÍJ ÁLLAM	HIÁNYSZAKMA-ÖSZTÖNDÍJ ÁLLAM	HIÁNYSZAKMA-ÖSZTÖNDÍJ ÁLLAM
Juttatás Ki fizeti?		TANULÓSZERTÖDÉS VÁLLALAT	TANULÓSZERTÖDÉS VÁLLALAT
	9	10	11

Szakképző iskola

Juttatás Ki fizeti?	SZAKKÉPZÉSI ÖSZTÖNDÍJ ÁLLAM	SZAKKÉPZÉSI ÖSZTÖNDÍJ ÁLLAM	SZAKKÉPZÉSI ÖSZTÖNDÍJ ÁLLAM
Juttatás Ki fizeti?		MUNKASZERTÖDÉS VÁLLALAT	MUNKASZERTÖDÉS VÁLLALAT
	9	10	11

- Nincs hiányszakma, minden diák kap 9. évfolyamtól egységes szakképzési ösztöndíjat.

III.5 A tankötelezettség

A fejlett országokban a tankötelezettség felső korhatára a 15. és 18. életév között változik. Ki kell emelni azonban, hogy a tankötelezettség nem jelent feltétlenül iskolapadban ülést.

A tankötelezettség több országban teljesíthető vállalatoknál, gyakorlati képzésben szervezett tanulással is.

Az elsődleges cél, hogy olyan tevékenységeket végezzenek a fiatalok, amelyek elősegítik a fejlődésüket, a munka világába való integrálódásukat.

A tankötelezettség terén jellemző az alsó korhatár lefelé módosítása, a minél korábban történő óvodáztatás is.

A nemzetközi gyakorlatban a tankötelezettség szabályozása során a társadalmi háttér vagy az egyéni életút miatt gyakran speciális szabályokat alkotnak, külön programkínálatot működtetnek.

A tankötelezettség definiálása során olyan szabályozásra van szükség, amelynek középpontjában nem az életkor van, hanem az a cél áll, hogy általános iskolai végzettséget és szakmai képzettséget szerezzenek a fiatalok.

Ennek érdekében azok, akik általános iskolai tanulmányaikat a 15. életévük betöltéséig nem tudják sikeren befejezni, alapkompentencia-fejlesztő képzésben kell részt venniük a szakmai képzés bázisán működő Dobbantó programban.

Ezt követően választhatnak a térségben elérhető Műhelyiskolák által kínált szakmai képzésekből.

A rendszer hatékonyságát a megújult ösztöndíjrendszer támogatja, ami a képzési rendszerben maradást és az előrehaladást segíti elő. A végzettség megszerzésével egyösszegű pályakezdési támogatás kerül kifizetésre.

A szakképző iskolát végzettek érettségire felkészítő képzése felnőttoktatásban történik, hogy a frissen végzett fiatal szakemberek azonnal el tudjanak helyezkedni a munkaerőpiacon, és amellet tanulhassanak esti tanrendben.

Az új szakképzési struktúra lényege, hogy mindenki számára rugalmas tanulási utakat, átjárhatóságot biztosít. A tanulmányaikat gimnáziumban, technikumban vagy szakképző iskolában megkezdők is eljuthatnak a felsőoktatásba, illetve versenyképes, alapfokú vagy érettségi végzettségre épülő szakmai képzettséggel léphetnek be a munkaerőpiacra.